

15.4.2014

Dnro 321/4/13

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Esittelijäneuvos Riitta Länsisyrjä

KUNNAN MAKSUN PERINTÄ

1 KANTELU

Kantelija arvostelee muun muassa Helsingin kaupungin taloushallintopalvelut -liikelaitoksen menettelyä terveyskeskusk maksun perinnässä. Kantelija on velallisen edunvalvoja. Hän kummeksuu sitä, että velalliselta oli peritty 1.10.2008 päivättyyn laskuun perustuvaa 12,80 euron terveyskeskusk maksua aina vuoden 2013 alkuun siten, että laskun perintäkuluja oli kertynyt yhteensä 54 euroa ja viivästyskorkoineen 66,40 euroa. Kantelija kummeksuu sitä, että varattomalta henkilöltä peritään näin pientä saatavaa, jonka perintäkulut ovat muodostuneet moninkertaisiksi alkuperäiseen saatavaan nähden.

- - -

3 RATKAISU

Helsingin kaupungin talous- ja suunnittelukeskus oli lähettänyt 1.10.2008 päivätyn terveyskeskuskäyntiä koskevan laskun velalliselle. Laskun eräpäivä oli ollut 23.10.2008. Selvityksen mukaan normaalin käytännön mukaisesti laskusta oli lähetetty taloushallintopalvelusta yksi maksumuistutus, johon oli lisätty viivästys korko sekä perimispalkkio 5 euroa. Laskun oltua edelleen avoimena 19.12.2008 saatavien, eli pääoman koron ja perimispalkkion perintä oli siirretty perintätoimisto Lindorffille. Lindorff oli lähettänyt maksuvaatimuksia yhteensä 11 kappaletta 21.12.2008–14.1.2013 välisenä aikana selvityksensä mukaisesti. Näistä 11:sta oli kertynyt perintäkuluja yhteensä 54 euroa. Lisäksi oli peritty perintäkulojen viivästyskorkoa 12,40 euroa eli yhteensä 66,40 euroa.

Oikeusohjeet

Hyvän hallinnon takeet on turvattu perustuslain 21 §:n nojalla.

Hallinnon oikeusperiaatteista säädetään hallintolain 7 §:ssä. Sen mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomaisen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti. Hallinnon oikeusperiaatteisiin kuuluu myös suhteellisuusperiaate, joka on todettu hallintolain 6 §:ssä. Sen mukaan hallinnon toimien on oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden.

Saatavan perinnästä annetun lain (513/1999) tapahtuma-aikaan voimassa olleen 4 §:n mukaan perinnässä ei saa käyttää hyvän perintätavan vastaista tai muutoin velallisen kannalta sopimatonta menettelyä. Kuluttajan kannalta sopimattomasta tai hyvän tavan vastaisesta menettelystä säädetään lisäksi kuluttajansuojalain 2 luvussa. Perinnässä ei saa antaa vääriä tai harhaanjohtavia tietoja maksun laiminlyönnin seurauksista; aiheuttaa velalliselle kohtuuttomia tai tarpeettomia kuluja taikka tarpeetonta haittaa; eikä vaarantaa velallisen

yksityisyyden suojaa (568/2008). Perintälaissa (28/2005) 10 §:n mukaan velallisen on korvattava perinnästä velkojalle aiheutuvat kohtuulliset kulut riippumatta siitä, periikö saatavaa velkoja itse vai toimeksisaaja velkojan lukuun. Kohtuullisuutta arvioitaessa on otettava huomioon saatavan suuruus, suoritettu työmäärä, perintätehtävän tarkoituksenmukainen suorittamistapa ja muut seikat. 10 §:n tuolloin voimassa olleen 3 momentin mukaan, jos perittävänä oli saatava, joka voidaan periä ulosottotoimin ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa säädetään, myös saatavan perintäkulut voidaan periä ulosottotoimin ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin mainitussa laissa säädetään. Tämä koskee kuluja siitä riippumatta, johtuvatko ne velkojen perintätoimista vai perintätoimeksiannon hoitamisesta.

Lain (28/2005) 6 a §:n nojalla maksumuistutuksesta saa vaatia enintään 5 euroa ja maksuvaatimuksesta 21 euroa, jos saatavan pääoma on korkeintaan 250 euroa. Suoraan ulosottokelpoisesta saatavasta, mistä tässä on kysymys, enimmäismäärä oli 12 euroa maksuvaatimukselta. Lain 10 b §:ssä on säädetty aikarajoista, joita oli noudatettava muun muassa julkisoikeudellisten saatavien perinnässä. Uudesta maksumuistutuksesta tai maksuvaatimuksesta sai vaatia perintäkuluja vain, jos edellisen maksumuistutuksen tai maksuvaatimuksen lähettämisestä oli kulunut vähintään 14 päivää.

Lain 10 c §:n mukaan velallisen kokonaiskuluvastuu suoraan ulosottokelpoisen saatavan perinnässä oli yhteensä enintään 59 euroa.

Perintälaki on muun muassa edellä kuvatuin osin merkittävästi muuttunut 1.3.2013 voimaan tulleella lailla (31/2013).

Arviointi

Saadun selvityksen mukaan Lindorff Oy oli lähettänyt 11 maksuvaatimusta yli neljän vuoden aikana. Saadun selvityksen mukaan saatava ei ollut näiden maksuvaatimusten johdosta lyhentynyt lainkaan. Selvityksen mukaan perintäkuluja ei perintäkirjeeltä ollut laskutettu maksimimäärään eli 12 euroon ja perintäkulut olivat kokonaisuudessaan jääneet, kun otetaan huomioon maksumuistutus, juuri kulukattoon eli 59 euroon. Kuitenkin arvioitaessa perintätoimien asianmukaisuutta huomio kiinnittyy siihen, että tuloksettomia perintäkirjeitä on lähetetty niin kauan, kunnes maksuja oli kertynyt juuri se, mikä lain mukaan enimmillään on sallittua.

Taloushallintopalvelun selvityksen mukaan velkoja ei mitenkään arvioi tai määritä sitä, kuinka usein perintäkirjeitä lähetetään, jos niiden lähettäminen on lain sallimissa rajoissa. Ennen 1.3.2013 voimassa olleen lain mukaan perintäkirjeiden määrää ei sinänsä ollut rajoitettu. Nykyisin voimassa olevassa laissa perintäkuluja on pääsääntöisesti rajoitettu kahdesta maksuvaatimuksesta aiheutuneisiin kuluihin. Tällä sääntelyllä voidaan mielestäni varmistaa perintälain 4 §:n mukaiseen hyvään perintätapaan kuuluva vaatimus olla aiheuttamatta velalliselle kohtuuttomia tai tarpeettomia kuluja taikka tarpeetonta haittaa.

Perintäkulujen kohtuullisuutta arvioitaessa on siis otettava huomioon saatavan suuruus, suoritettu työmäärä, perintätehtävän tarkoituksenmukainen suoritustapa ja muut seikat. Näin pitkää ja toistuviin tuloksettomiin maksuvaatimuksiin perustuvaa perintää ei saatavan suuruuteen nähden voida mielestäni pitää kovin perusteltuna.

Perintäyhtiöllä on siis velkojan puolesta ollut mahdollisuus vaatia perintäkuluja kustakin maksuvaatimuksesta todellisten kulujen mukaisesti ja enintään 12 euroa. Tuolloin voimassa olleen lain mukaan enimmäismäärää maksuvaatimukselle ei ollut asetettu. 11 maksuvaatimuskirjettä oli lähetetty vähintään 14 päivän väliajoin, joten asiassa ei ole menetelty perintälain enimmäiskulusäännöksen vastaisesti.

Näin jälkikäteen laillisuusvalvonnassa kuitenkin ei voida ottaa kantaa yksittäisen perintäasian olosuhteisiin enemmälti ja velkojalla tulee olla asiassa harkintavaltaa. Näin ollen mielestäni onkin arvioitava, onko velkoja, eli Helsingin kaupungin taloushallintopalvelut riittävästi ohjannut ja valvonut sitä, kuinka kauan ja millä toimenpiteillä ns. vapaaehtoista perintää yhtiössä suoritetaan. Taloushallintopalvelu on selvityksessään ainoastaan todennut, että sen normaalina käytäntönä oli sen ja Lindorff Oy:n kanssa solmitun sopimuksen mukaisesti periä saatavaa vapaaehtoisen perinnän keinoin lähettämällä asiakkaalle maksuvaatimuksia kaupungin määrittelemän erillisen julkisoikeudellisen maksun perintäprosessin mukaisesti pääsääntöisesti aina saamisen vanhentumiseen saakka. Tämän toimitetussa taloushallintopalvelun kuvauksessa ei ole otettu kantaa siihen ja kuinka monta maksuvaatimusta saatavasta voidaan lähettää, miten perintälain kohtuullisuusvaatimus tulisi ottaa huomioon perintäkulujen määrässä.

On selvää, ettei Helsingin kaupungin kokoisen kunnan taloushallinnossa voida laskujen perinnässä käsitellä yksilöllisesti jokaista laskua ja määritellä sen osalta tarpeelliset ja asiakkaan oikeusturvan kannalta parhaat toimenpiteet ainakaan ilman asiakkaan omaa aktiivisuutta asiassa. Sen vuoksi olisikin tarpeellista, että Taloushallintopalvelussa määritellään saatavan suuruuteen ja kertymään nähden aiheelliset toimenpiteet ja sovitaan näiden linjausten noudattamisesta perintäyhtiön perintämenettelyssä.

Perintäkulujen lisäksi perintäyhtiö on perinyt kuluille viivästyskorkoa tarkemmin yksilöimättä jääneen korkokannan mukaisesti yhteensä 12,40 euroa. Tältä osin totean, että viivästyskoron periminen julkisoikeudellisen saatavan perintäkuluille ei perustu lakiin. Perintälaissa ei ole säännöstä viivästyskorosta eikä julkisoikeudelliseen saatavaan sovelleta korkolakia. Julkisoikeudellisen saatavan perintäkulut ovat (jo ennen 1.3.2013 voimaan tulleita säännöksiä) perintälain 10 §:n 1 momentin mukaan velkojille tulevia korvauksia, jotka eivät ole velasta riippumaton itsenäinen velvoite, joka olisi luonteeltaan muuta kuin se julkisoikeudellinen maksu, jonka perimisestä ne ovat muodostuneet. Tällä kannalla perintäkulujen luonteesta oli myös korkein oikeus ennakkopäätöksessään 2012:19, jossa tosin oli kysymys yksityisoikeudellisesta kuluttajasaatavasta. Näin ollen viivästyskorkovaatimus on ollut aiheeton.

Saadun selvityksen mukaan velallinen ei kuitenkaan ollut maksanut velkaa tai kuluja ja velka oli vanhentunut 31.12.2013. Myös perintäkulujen velkominen on päättynyt.

Toimenpiteet

Näin ollen asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin kuin että saatan Helsingin kaupungin Taloushallintopalveluiden tietoon käsitykseni siitä, ettei kuluille voinut periä viivästyskorjoja ja että velkojan tulee harkita kulujen kohtuullisuutta perintälain 10 §:ssä mainittujen kriteerien perusteella. Lähetän jäljennöksen tästä päätöksestä myös Lindorff Oy:lle tiedoksi.

Perintälaki on muuttunut muun muassa perintäkulujen osalta. Olen ottanut omana aloitteena selvitetäväksi, onko julkisyhteisöjen, lähinnä kuntien ja kuntayhtymien menettely perintälain ja muun lainsäädännön mukaista julkisoikeudellisten saatavien perinnässä ja toteutuvatko perusoikeudet, kuten yhdenvertaisuus ja omaisuuden suoja sekä yksityiselämänsuoja käytännössä. Olen todennut asiaa koskevien kaupunkien taloushallintopalveluiden tarkastuksilla, että perinnästä aiheutuvien kulujen kasaantuminen muutenkin haavoittuvassa asemassa oleville henkilöille oli merkittävä kysymys ylivelkaantumisessa.